

Αναγνωρίζοντας τη διαπολιτισμική ικανότητα

Πώς θα καταλάβω αν έχω διαπολιτισμική ικανότητα;

Πρόγραμμα Pestalozzi
Ευρωπαϊκό Κέντρο Wergeland
Πρόγραμμα Διαπολιτισμικών Πόλεων

Μετάφραση
Βαρβάρα Κοζιώρη
Επιμέλεια
Μαρία Σφέτκου
Παρασκευή (Βίβιαν) Χιονά

Βιβλιογραφία

Council of Europe (2008), White paper on intercultural dialogue: "living together as equals in dignity"

UNESCO (2007), *UNESCO Guidelines on intercultural education*, Paris.

European Commission (2007) on a *European agenda for culture in a globalizing world (Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions)*

Πώς θα καταλάβω ότι έχω διαπολιτισμική ικανότητα;

Η ύπαρξη διαπολιτισμικής ικανότητας για δεκαετίες θεωρείται απαραίτητο συστατικό για ειρηνική συνύπαρξη μέσα σε έναν κόσμο που τον χαρακτηρίζει η ποικιλομορφία. Πολυάριθμες πρόσφατες πολιτικές και προτάσεις διεθνών οργανισμών, όπως *Η Λευκή Χάρτα του Διαπολιτισμικού Διαλόγου* (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2008) έχουν εκφράσει αυτή την ανάγκη πολύ καθαρά. Η διαπολιτισμική ικανότητα αποτελεί βασική ικανότητα την οποία κάθε άτομο θα πρέπει να αναπτύξει προκειμένου να επιτευχθεί, προωθηθεί και διατηρηθεί η βιωσιμότητα των δημοκρατικών κοινωνιών. Το παρόν εργαλείο ευελπιστεί ν' αποτελέσει έναν χρήσιμο οδηγό στην πορεία σας για μια καλύτερη κατανόηση του εαυτού σας μέσα σ' ένα περιβάλλον πολυπολιτισμικότητας.

Στις επόμενες σελίδες περιγράφονται με τη μορφή προτάσεων σε α' ενικό πρόσωπο, τα κύρια συστατικά της διαπολιτισμικής ικανότητας οργανωμένα σε τρεις άξονες – στάσεις, δεξιότητες και γνώσεις. Οι προτάσεις αυτές περιγράφουν συγκεκριμένες συμπεριφορές άμεσα συνδεδεμένες με συγκεκριμένες πλευρές των επιμέρους συστατικών στοιχείων της διαπολιτισμικής ικανότητας. Φυσικά, τα συστατικά αυτά στοιχεία αλληλοσυνδέονται, αφού η γνώση που έχουμε για τον κόσμο και τις ανθρώπινες σχέσεις και η στάση μας απέναντι σε αυτά τα στοιχεία γίνονται ορατές και μπορούν να παρατηρηθούν μόνο μέσω της συμπεριφοράς μας. Επιπλέον, η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η απόκτηση γνώσεων μπορούν να συμβάλουν στην αύξηση της διαπολιτισμικής μας ικανότητας μόνο εφόσον έχουμε υιοθετήσει τις σωστές στάσεις και εφόσον χρησιμοποιούμε κατάλληλα τις γνώσεις και τις δεξιότητες που έχουμε αποκτήσει. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, τη σημασία των στάσεων, δηλαδή, αυτά τα επιμέρους συστατικά είναι πολύ περισσότερα σε αριθμό από τις δεξιότητες και τις γνώσεις που περιγράφονται στον κατάλογο των δεικτών που έχουμε δημιουργήσει.

Το παρόν εργαλείο δημιουργήθηκε από 30 εκπαιδευτικούς, διευθυντές σχολείων και ειδικούς της εκπαίδευσης από όλη την Ευρώπη κατά τη διάρκεια μιας τριήμερης δεξαμενής σκέψης και προέκυψε από κατάλληλη αξιοποίηση των εμπειριών των συμμετεχόντων σε συνδυασμό με τα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνών και εργασιών του Συμβουλίου της Ευρώπης και άλλων διεθνών οργανισμών. Οι εργασίες αυτής της δεξαμενής σκέψης διοργανώθηκαν από το Πρόγραμμα Pestalozzi σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Διαπολιτισμικών Πόλεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Wergeland. Στη συνέχεια, το εργαλείο αυτό εφαρμόστηκε δοκιμαστικά από 50 εκπαιδευτικούς και διευθυντές σχολείων σε 14 χώρες και πήρε την τελική του μορφή αφού ελήφθησαν υπόψη οι παρατηρήσεις και τα σχόλια των συμμετεχόντων που το χρησιμοποίησαν κατά τη δοκιμαστική περίοδο.

Πώς αναγνωρίζεται η διαπολιτισμική ικανότητα; Το εργαλείο αυτό στόχο έχει να σας βοηθήσει να κάνετε την αυτοεξέτασή σας, να εξετάσετε τη διαπολιτισμική ικανότητά σας και να αναγνωρίσετε τόσο τα δυνατά σας σημεία όσο και τους τομείς που απαιτούν περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση. Όταν θα έχετε λίγο χρόνο στη διάθεσή σας (περίπου 20 με 30 λεπτά της ώρας) καθίστε με ηρεμία και αναστοχαστείτε με βάση τις προτάσεις περιγραφής συμπεριφοράς. Σκεφθείτε τον εαυτό σας μέσα στο γενικό πλαίσιο των ανθρώπων που σας περιβάλλουν, ανθρώπων που είναι πιο κοντά σας ή εντελώς απόμακροι, ανθρώπων από διαφορετικά, κοινωνικο-οικονομικά ή γλωσσικά περιβάλλοντα. Σκεφθείτε τις τυχόν διαπολιτισμικές ανταλλαγές που είχατε ή άλλες καταστάσεις που έχετε βρεθεί με άλλους ανθρώπους. Προσπαθήστε να θυμηθείτε πώς αισθανθήκατε, τι γνωρίζατε και τι κάνατε και σημειώστε το στο κουτί που το εκφράζει καλύτερα, δίπλα σε κάθε πρόταση. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το εργαλείο αυτό μόνοι σας ή με συναδέλφους σας. Όταν τελειώσετε, καλό θα είναι να αφιερώσετε κάποιο χρόνο να προγραμματίσετε τα βήματα που θα βοηθήσουν την εξέλιξή σας. Και πάντα μπορείτε να επιστρέψετε στο εργαλείο αυτό και να το ελέγχετε, ολόκληρο ή μέρη του, ώστε να διαπιστώνετε τις αλλαγές που έχουν επέλθει.

Ελπίζουμε ότι το παρόν εργαλείο θα συνεισφέρει σε μία συναρπαστική μαθησιακή εμπειρία που θα σας ανταμοίψει.

Στάσεις

1-ποτέ, 2-σπάνια, 3-μερικές φορές, 4-συχνά, 5-πάντα	1	2	3	4	5
1 Σεβασμός					
Σέβομαι το συνάνθρωπό μου ως ισοτίμο άνθρωπο.					
Αφήνω χώρο στους άλλους να εκφραστούν ενώ ακούω προσεκτικά και ανταποκρίνομαι στα επιχειρήματά τους.					
Αποφεύγω να κρίνω με βάση την πρώτη εντύπωση.					
2 Ανοχή της αμφιβολίας					
Έχω τη διάθεση να παραμερίσω τις αξίες και τα πρότυπά μου προσωρινά.					
Αντιμετωπίζω το άγνωστο ή το μη οικείο με υπομονή.					
Αντιδρώ θετικά χωρίς να θεωρώ ότι γνωρίζω με βεβαιότητα τα συναισθήματα και τις σκέψεις του άλλου.					
Αντιλαμβάνομαι ότι οι σκέψεις μου και οι πράξεις μου είναι επηρεασμένες από ένα σύστημα αξιών και προτύπων.					
3 Ευρύτητα του νου και περιέργεια					
Αντιμετωπίζω ανθρώπους και πράγματα με φιλικό ενδιαφέρον (προσαρμογή από Betrand Russe)l.					
Αξιοποιώ τις ευκαιρίες που προκύπτουν για να γνωρίσω νέους ανθρώπους.					
Ρωτώ τους άλλους ανθρώπους για τις απόψεις και τις πράξεις τους.					
4 Ενσυναίσθηση					
Είμαι πρόθυμος/η να δώσω προσοχή στα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων.					
Δείχνω ότι είμαι σε θέση να μοιραστώ τα συναισθήματα των άλλων ανθρώπων.					
5 Αυτογνωσία					
Είμαι σε θέση να περιγράψω τα δυνατά και αδύνατα σημεία μου με άνεση.					
Παραδέχομαι το γεγονός ότι μπορεί να κάνω λάθη.					
Αναλαμβάνω την ευθύνη για τα λάθη μου.					
Ζητώ τη βοήθεια των άλλων όταν τη χρειάζομαι.					
Προσαρμόζω τη συμπεριφορά μου όταν αισθάνομαι ότι αυτό βοηθά.					
6 Αυτοπεποίθηση και προκλήσεις					
Δε φοβάμαι να διαφωνήσω με τους άλλους και το δείχνω.					
Προτείνω εναλλακτικούς τρόπους να βλέπει και να κάνει κανείς τα πράγματα.					
Δείχνω ότι είμαι σε θέση ν' αποδέχομαι τις προκλήσεις.					

Δεξιότητες

1-ποτέ, 2-σπάνια, 3-μερικές φορές, 4-συχνά, 5-πάντα	1	2	3	4	5
1 Αλληλεπίδραση					
Ακούω προσεκτικά τους άλλους.					
Επιβεβαιώνω ότι αυτό που εννοώ (με το μήνυμά μου) έγινε κατανοητό					
Ευθαρρύνω τους ανθρώπους να εκφράζουν τις ανάγκες και τις γνώμες τους.					
Αντιδρώ υποστηρικτικά στα αισθήματα που αντιλαμβάνομαι γύρω μου.					
Διερευνώ και διευκρινίζω τις ανάγκες και τις προσδοκίες που ενδεχομένως να έχω κοινές με τους άλλους.					
2 Πολλαπλές προοπτικές					
Αναζητώ πληροφορίες από διάφορες πηγές.					
Εξηγώ τις σκέψεις και τις πράξεις μου συνυπολογίζοντας εξωτερικές οπτικές γωνίες.					
Εκφράζω την άποψή μου τόσο για τις αντικρουόμενες θέσεις όσο και γι' αυτές που με συμπληρώνουν.					
Χρησιμοποιώ τη φαντασία μου, για να οραματιστώ κάτι από διαφορετικές πλευρές.					

1-ποτέ, 2-σπάνια, 3-μερικές φορές, 4-συχνά, 5-πάντα	1	2	3	4	5
3 Κριτική σκέψη					
Αξιοποιώ όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες καθώς και την ικανότητά μου να αναλύω, ώστε να επιβεβαιώσω τις ερμηνείες που κάνω.					
Ερευνώ τις ερμηνείες που δίνουν οι άλλοι ακόμη και άνθρωποι με κύρος ή πηγές με ισχύ.					
Προτείνω διαφορετικούς τρόπους ερμηνείας των ιδεών και των πράξεων των άλλων ανθρώπων.					
Χρησιμοποιώ ξεκάθαρα επιχειρήματα για να εξηγήσω τις σκέψεις και τις επιλογές μου.					

4 Επίλυση προβλημάτων και συνεργασία					
Αναγνωρίζω προβλήματα και θέματα που χρειάζονται επίλυση.					
Προτείνω εναλλακτικές λύσεις στα προβλήματα.					
Αναλαμβάνω πρωτοβουλία δράσης για την επίλυση των προβλημάτων.					
Υποστηρίζω τις απόπειρες των άλλων ανθρώπων για επίλυση των προβλημάτων.					
Αναζητώ ενεργά μία λύση μαζί με αυτόν που τον αφορά.					
Προσπαθώ να κάνω τους άλλους στην ομάδα να αισθάνονται άνετα, όταν αντιμετωπίζουμε κάποιο πρόβλημα.					

5 Ικανότητα για εξέλιξη.					
Εξερευνώ νέα πράγματα και καταστάσεις.					
Αναστοχάζομαι και αναλύω τα κίνητρα, τις ανάγκες και τους στόχους μου.					
Αλλάζω τους τρόπους που έχω να κάνω τα πράγματα υπό το φως μιας νέας κατανόησης.					

Γνώση

1-ποτέ, 2-σπάνια, 3-μερικές φορές, 4-συχνά, 5-πάντα	1	2	3	4	5
1 Γνώση σχετικά με την αλληλεπίδραση.					
Λαμβάνω υπόψη μου τόσο τα λεκτικά όσο και τα μη λεκτικά μηνύματα.					
Έχω επίγνωση ότι οι λέξεις και η γλώσσα του σώματος μπορούν να έχουν διαφορετική σημασία σε διαφορετικά περιβάλλοντα.					
Εξηγώ τι εννοώ ώστε να αποφεύγω τις παρεξηγήσεις.					
Λαμβάνω σοβαρά υπόψη μου την επίδραση που έχουν οι σχέσεις ισχύος στην επικοινωνία.					
Δείχνω ότι κατανοώ ότι οι διάφορες μορφές αλληλεπίδρασης έχουν διαφορετικούς στόχους και κανόνες.					

2 Γνώση των κοινωνικών πρακτικών.					
Έχω επίγνωση ότι οι άλλοι άνθρωποι μπορεί να σκέπτονται, να συμπεριφέρονται και να αισθάνονται διαφορετικά.					
Διερευνώ ενεργητικά τις αιτίες πίσω από τις διάφορες πρακτικές και αντιδράσεις.					

3 Γνώση σχετικά με το ρόλο των κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων (ατομικών ή θεσμικών)					
Αναγνωρίζω τις κοινωνικές και πολιτικές προεκτάσεις της πολυμορφίας.					
Στρέφομαι στους αρμόδιους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και πολιτικούς παράγοντες όταν χρειάζομαι πληροφορίες ή υποστήριξη.					
Αναλαμβάνω δράση με την κατάλληλη ομάδα, κοινωνικών ή πολιτικών συμμετεχόντων-εμπλεκόμενων, όταν προκύπτει ένα πρόβλημα.					

4 Γνώση των απόψεων για τον κόσμο και τα συστήματα αξιών.					
Αναγνωρίζω ότι τα πνευματικά και υπαρξιακά ερωτήματα κατέχουν σημαντική θέση στη ζωή των ανθρώπων.					
Όταν αλληλεπιδρώ με τους άλλους ανθρώπους αναγνωρίζω τις διαφορές για τις απόψεις περί κόσμου και τα συστήματα αξιών.					
Μαθαίνω για τα συστήματα αξιών των άλλων και τους τρόπους τους να βλέπουν τον κόσμο εξερευνώντας τα ενεργητικά.					
Αντιλαμβάνομαι το γεγονός ότι οι απόψεις των ανθρώπων για τον κόσμο και οι πεποιθήσεις τους δεν είναι στατικές.					
Αναγνωρίζω ότι οι απόψεις για τον κόσμο και τα συστήματα αξιών επηρεάζουν αλλά δεν καθορίζουν την ταυτότητα ενός ατόμου ή μιας ομάδας.					